

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele”

KOM(2008) 40 lõplik — 2008/0028 (COD)

(2009/C 77/20)

10. märtsil 2008. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 2. septembril 2008. Raportöör oli José María ESPUNY MOYANO.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 447. istungiärgul 17.–18. septembril 2008 (18. septembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 77, vastu hääletas 3.

1. Järeldused ja soovitusused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni kõnealust algatust, mis lisaks õigusnormide lihtsustamisele aitab parandada arusaadavust tarbija jaoks.

1.2 Sellegipoolest soovib komitee juhtida tähelepanu sellele, et punktis 3.4.1 nimetatud teave kaotab suure osa oma väärtusest ja taotletud eesmärkidest, kui eelnevalt ei võeta asjakohaseid meetmeid lõpptarbija koolitamiseks. Sellest tulenevalt avaldab komitee kahetsust, et ettepanekusse ei kaasatud tarbijate koolitusele suunatud liikmesriikide või ELi tasandil võetavaid tugimeetmeid. Esimene ja väga kasulik samm selles suunas oleks lisada määrusele vähemalt vastavaid prioriteetseid meetmeid sisaldav suunis.

1.3 Päritolu märgistuse osas säilitatakse praeguse määruse sätted. Arvestades huvi, mida tarbijad näitavad toiduainete päritolu vastu, avaldab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kahetsust, et uues määruse ettepanekus ei muudeta kohustuslikuks päritolu märkimist etikettidel. Komitee leiab siiski, et tuleks teha vahet esmasel ja teisel töötlemisel saadud toodete vahel, nii et viimaste puhul määratletaks igal juhul eraldi kohustus märkida etiketile toote peamised põllumajanduslikud koostisosad.

1.4 Komitee väljendab suurt muret ettepaneku peatükis VII kirjeldatud täiendavate riiklike märgistussüsteemide arendamise pärast, kuna need ei paku positiivseid lisaelemente, vaid toimivad ettekäändena sekkuda vabasse liikumisse siseturul. See oht on eriti suur VKE-de jaoks, kuna — nagu komisjon ise ettepanekus märkis — rohkem kui 65 % toiduainetööstuse ettevõtetest turustavad oma tooteid teistes liikmesriikides ning seepärast tekib VKE-del rohkem raskusi oma toodete eksportimisel teistesse liikmesriikidesse. See mõjutab nende kulusid ja konkurentsivõimet. Nimetatud negatiivset mõju saaks vältida vaid siis, kui kõnealused riiklikud märgistussüsteemid säilitatakse üksnes täiendava teabena, mille märgistamine etiketil ei ole kohustuslik, kuid mis on kättesaadav teiste meediakanalite kaudu (internet, tasuta infotelefonid jne).

1.5 Komitee võtab teadmiseks, et komisjon kavatseb sidususe saavutamise eesmärgil kohaldada sama erandite andmise korda ka alkoholi sisaldavate toodete suhtes ning et kõnealune kord võidakse viie aasta möödudes pärast vastavasisulise aruande esitamist läbi vaadata.

1.6 Komitee teeb seetõttu ettepaneku, et liikmesriikidel oleks kasutamiseks olemas vajalik rikkumiste ja sanktsioonide loetelu, et ennetada kõnealustest ühistest sätetest kõrvalehoidmist; kõnealused sätted tuleks ühtlustada nii, et samu käitumisviise karistataks kõigis liikmesriikides ühesuguse rangusega.

1.7 Samas nõuab komitee, et komisjon ja liikmeriigid teeksid jõupingutusi, et luua teavitamisvahendeid, sh avalikkuse jaoks ligipääsetav andmebaas teabe kohta, mis tuleb tingimata esitada eri toiduainete etikettidel. Selle tulemusena kasutaksid ettevõtjad, tarbijad ja ametkonnad õigusnormide rakendamisel ühte ja sama juhist.

1.8 Mis puudutab loetavust, siis ei näi komisjoni nõudmine (3 mm) praktiliselt rakendatav. Silmas tuleb pidada erinevaid aspekte, nagu teabe hulk, pakendi suurus ja vorm jne. Mõistlik kontrollväärtus võiks olla Euroopa Liidu Teataja tähemärgisuurus.

1.9 Lisaks leiab komitee taotletud selguse ja lihtsuse huvides, et viited kehtetuks tunnistatud õigusaktidele peaksid olema selgesõnalisemad, mis parandaks määruse loetavust ja rakendamist.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1 Ettepanekuga soovitakse koondada ühteainsasse määrusesse praegused toidu märgistust, esitlemist ja reklaami reguleerivad õigusnormid (sh toitumisalase teabe märgistus), taotledes nende ajakohastamist, lihtsustamist ja selgemaks muutmist.

2.2 Ettepanekuga tunnistatakse kehtetuks toidu märgistuse valdkonnas varem kehtinud õigusnormid: direktiivid 2000/13/EÜ, 90/496/EMÜ (viis aastat pärast määruse jõustumist), 87/250/EMÜ, 94/54/EÜ, 1999/10/EÜ, 2002/67/EÜ, 2004/77/EÜ ja määrus 608/2004.

2.3 Ettepaneku peamised eesmärgid on tarbijakaitse kõrge tase ja siseturu tõrgeteta toimimine.

2.4 Reguleerimisala laiendatakse nii, et see hõlmaks ettevõtjate poolt lõpptarbijale kasutamiseks antava toidualase teabe kõiki aspekte ning kataks nii tootlustusettevõtjate poolt tarnitavad ja kui ka nende tarnitavad toidukaubad.

2.5 Määruse ettepanekus jäädakse varem vastuvõetud õigusaktidega kehtestatud märgistamise üldiste põhimõtete ja kohustuslike nõuete juurde, laiendades teatavaid aspekte nagu toiduahela iga lüli kohustused või kohustuslik päritoluriigi märgistus.

2.6 Toitumislase teabega märgistuses tehakse oluline muudatus võrreldes eelmise õigusnormiga, kehtestades kohustuse esitada teave kuue toitaine või koostisosa kohta, täpsustades nii nende koguse kui ka protsendiosa soovitatud päevaannusest.

2.7 Teine oluline muudatus seisneb selles, et lisaks määrusele kehtestatakse riiklikud märgistussüsteemid, mis täiendavad etiketil esitatava toitumislase teabe esitamise reegleid liikmesriigi tasandil kehtestatud vabatahtlike nõuetega.

2.8 Määruse ettepanekus on sätestatud, et paljud ettepanekusse siseseviidavatest muudatustest tuleks teha komiteemenetlust rakendades. Nähakse ette erinevad üleminekuperioodid, et lihtsustada määruse jõustumist.

2.9 Lisades on esitatud määruse eri artiklitega seotud üksikajad nagu allergiat või talumatust põhjustavad ained, täiendavad kohustuslikud andmed, toitumislase teavet puudutavad erandid, toidu nimi, koostisosade koguselise näitaja märkimine ja nende tähistamine, netokoguse märkimine, tarvitamise lõpp-tähtaeg, alkoholisaldus, soovitatavad kogused, energiasaldus ning toitumislase teabe väljendamine ja esitamine.

2.10 Lõpuks nähakse ette, et määrus jõustub 20 päeva pärast selle vastuvõtmist, kuigi kohustuslike andmete ja toitumislase teabe tegelik rakendamine algab kolme aasta pärast ning VKE-de jaoks toitumislase teabe osas viie aasta pärast.

3. Üldised märkused

3.1 Konsolideerimine, ajakohastamine ja lihtsustamine

3.1.1 Toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevad Euroopa õigusaktid aitavad viimaste 30 aasta jooksul kaasa tarbijakaitse kõrge taseme tagamisele ja siseturu heale toimimisele.

3.1.2 Praeguse ettepanekuga soovitakse konsolideerida ja ajakohastada kehtivaid eeskirju, vähendada halduskoormust ning suurendada tarbijate jaoks läbipaistvust. Komitee toetab seatud eesmärgi, ent avaldab kahetsust pakutud teksti keerukuse pärast, mis takistab määruse vahetut rakendamist.

3.2 Täiendavate riiklike märgistussüsteemide arendamine

3.2.1 Kahtlemata luuakse määrusega, millega konsolideeritakse ja ajakohastatakse praegusi kehtivaid eeskirju, tarbijakaitse ühtlasem tase ja suurem ühtlustatus. Sellegipoolest väljendab komitee muret artiklites 44 jj ette nähtud nn riiklike märgistussüsteemide kehtestamise pärast, kuna need võivad seada ohtu taotletava ühtlustamise ja ühtsuse. Vastavalt kõnealustele uutele sätetele on lubatud, et eri liikmesriikides kehtestatakse riiklikud märgistussüsteemid täiendavate nõuetega, millega kaasneb vaatamata nende vabatahtlikkusele teabe lisamine etikettidele ning mis võivad tarbijates segadust tekitada.

3.2.2 Probleem süveneb veelgi, kui arvestada, et iga riigi turul on liikumas paljudest teistest liikmesriikidest pärit tooteid. Kõnealustelt toodetelt võib leida mitmesuguseid märke, mis kehtestati asjaomastes liikmesriikides, ning tarbija, kes nendega harjunud ei ole, ei pruugi neist alati aru saada.

3.3 Kohustusliku teabe nõuded

3.3.1 Ettepaneku eri artiklites korraldatakse praktiliselt suuremat osa juba praeguste eeskirjadega ette nähtud kohustuslike andmeid, mis on osutunud sobivaks tarbijate tervise ja huvide kaitsmiseks (nende hulgas päritolu, koostisosade loetelu, kogus, kuupäevade märgistus, vastutaja nimi või ärinimi ja aadress). Mõnda nimetatud andmetest käsitletakse üksikasjalikumalt lisades.

3.3.2 Viimaste aastate kogemus näitab, et kõnealused nõuded on osutunud kasulikuks ja need tuleb säilitada. Neid kogemusi arvestades soovib komitee tungivalt muuta kohustuslikuks ka toiduainete ja esmasel töötlemisel saadud toodete päritolu märkimine ning teisesel töötlemisel saadud toodete puhul hinnata igal juhul eraldi, kas tuleks märkida ka nende tootmisel kasutatud peamiste koostisosade päritolu.

3.4 Toitumislase teave

3.4.1 Oleks kohane mainida kõigepealt seda, et Euroopa tarbijad vajavad toitumislase teavet, et osata järgida tasakaalustatud toiduvalikut. Euroopa tarbija vajab toitumislase teavet, sest muidu jääb talle pakutav teave arusaamatuks ja ta ei saa sellest kasu. Meetmed toitumislase teabe suurendamiseks on kiiduväärsed, ent ei tohi unustada, et ilma vastava koolituseta ei anna need soovitud tulemusi.

3.4.2 Arvestades Euroopa elanikkonna tasakaalustamata toiduvalikut, oleks vaja, et iga teavitamismeetmega kaasneks märkimisväärne panus koolitusse.

3.4.3 Ettepanek kujutab endast mitmel põhjusel olulist muudatust võrreldes kehtivate õigusnormidega. Esiteks muudetakse toitumisalane teave kohtuslikuks, samas kui vastavalt direktiivile 90/496/EMÜ oli see veel vabatahtlik. Teiseks muudetakse kavandatava määrusega kohustuslikuks järgmiste andmete esitamine: energia-, rasva-, küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkru- ja soolasisaldus. Kolmandaks tuleb lisaks kõnealuste ainete kogusele esitada ka protsendiosa, mille need kogused moodustavad soovitatud päevaannusest, püüdes niimoodi anda tarbijale suuniseid sobiva koguse kohta, mida võib tarbida tasakaalustatud toiduvalikut järgides. Neljandaks tehakse ettepanekus kõnealuse teabega märgistamine kohustuslikuks pakendi kõige nähtavamal osal ja teatavas järjestuses.

3.4.4 Arvestades juba praegu etiketil esitatud kohustusliku teabe määra, tuleb väga hoolikalt hinnata, milline toitumisalane teave on tarbijale kasulik. Üleminek vabatahtlikult toidualase teabega märgistamiselt kohustuslikule märgistamisele on palju põllumajandus- ja toidusektori VKEdes jaoks juba iseenesest suur muudatus. Kohustuslik teave võiks seetõttu piirduda sellega, mida seni on soovitatud vabatahtliku märgistamise puhul, s.t teabega energia-, valgu-, süsivesikute ja rasvasisalduse kohta.

3.4.5 Komisjoni kavandatud toitumisalase teabega märgistamise mudeli peamine eelis on see, et see pakub teavet (soovitatud päevaannused), mis annab tarbijale suuniseid selle kohta,

millise osa soovitud toiduvalikust peaks asjaomane toode moodustama, ent mis ei anna hinnangut mõnele tootele kui sellisele, vaid alati toiduvaliku kontekstis, nii nagu seda soovitavad toitumiseksperdid.

3.5 Toiduaine päritoluriigi kohustusliku märgistuse täiendamine

3.5.1 Juba praeguste eeskirjade kohaselt on nõutav toiduaine päritoluriigi märgistamine juhul, kui tarbijal võiks selle osas segadus tekkida.

3.5.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et päritoluriigi märkimine ei vastaks mitte ainult tarbijate vajadustele, vaid see on ka tõhus viis turgude läbipaistvuse parandamiseks ning põllumajandussektori ja kogu ELi maapiirkondade tulevase arengu soodustamiseks. Otsese seose loomine toiduainete päritolupiirkonna ja kasutatud tootmismeetodite märkimise vahel on oluline Euroopa arengumudeli jaoks. Kõnealune arengumudel põhineb eeskirjade järgimisel, mis tagavad toiduohutuse, keskkonnohutuse, loomade heaolu ja sobivad rahvatervise standardid.

3.5.3 Seepärast tuleb kõigi töötlemata või esmasel töötlemisel saadud põllumajandustoodete ja toiduainete puhul muuta päritoluriigi märkimine kohustuslikuks. Teisesel töötlemisel saadud toiduainete puhul tuleb hinnata igal juhul eraldi, kas on kohustuslik märkida lõpptootetootmisel valdavalt kasutatud põllumajanduslike toorainete päritolu.

Brüssel, 18. september 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS